

Asia C-333/19

**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä**

Jättämispäivä:

24.4.2019

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Cour d'appel de Bruxelles (Belgia)

Ennakkoratkaisupyynnön tekemispäivä:

12.3.2019

Valittajat:

DA

FC

S.C. European Food S.A.

S.C. Starmill S.R.L.

S.C. Multipack S.R.L.

Vastapuolet:

Romanian Air Traffic Services Administration (Romatsa)

Romania

Euroopan komissio

Euroopan lennonvarmistusjärjestö (Eurocontrol)

I. Riidan kohde ja tosiseikat

- 1 ICSID-sopimuksen (ks. alempana) mukaisesti perustettu välitystuomioistuin antoi 11.12.2013 välitystuomion, jossa Romania määrättiin maksamaan DA:lle ja FC:lle sekä European Food S.A-, Starmill S.R.L.- ja Multipack S.R.L -yhtiöille

korvauksen, jonka kokonaismäärä on 376 433 229 Romanian leuta (eli noin 178 000 000 euroa), johon on lisättävä korot.

- 2 Koska sijoituksia koskevien riitojen kansainvälisen ratkaisukeskuksen (ICSID) tilapäinen komitea hylkäsi 26.2.2016 tästä välitystuomiosta esitetyn kumoamiskanteen, välitystuomioon ei enää voida hakea muutosta.
- 3 Euroopan komissio esiintyi välitystuomioistuimessa väliintulijana *amicus curiae* - ominaisuudessa, ja se teki 26.5.2014 SEUT 108 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 11 artiklan 1 kohdan nojalla päätöksen C (2014) 3192, jossa se velvoitti Romanian keskeyttämään kaikki toimet, jotka voivat johtaa välitystuomiassa asetetun määrän vielä maksamatta olevan osan vapaaehtoiseen tai pakkotäytäntöönpanoon, mikä olisi sääntöjenvastaista valtiontukea, siihen asti kunnes komissio on antanut lopullisen päätöksen valtiontuen soveltuvuudesta sisämarkkinoille.
- 4 Valtiontuesta SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN), jonka Romania on pannut täytäntöön – Välitysoikeuden 11.12.2013 antama tuomio, 30.3.2015 antamassaan päätöksessä (EU) 2015/1470 (EUVL 2015, L 232, s. 43) komissio katsoi, että 11.3.2013 annetussa välitystuomiassa taloudelliselle kokonaisuudelle, johon kuuluvat DA ja FC sekä European Food-, Starmill- ja Multipack-yhtiöt, määrättyjen korvausten maksaminen on SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea, joka ei sovellu sisämarkkinoille. Tässä päätöksessä lähinnä kielletään Romaniaa maksamasta mitä hyvänsä määriä 11.12.2013 annetun välitystuomion nojalla.
- 5 Komission päätöksestä on nostettu kumoamiskanteita, jotka ovat tällä hetkellä käsiteltävinä Euroopan unionin yleisessä tuomioistuimessa (ks. mm. asiat T-624/15 (EUVL 2016, C 16, s. 45), T-694/15 (EUVL 2016, C 38, s. 69) ja T-704/15 (EUVL 2016, C 68, s. 30)).
- 6 DA antoi 19.8.2015 Romanialle tiedoksi välitystuomion, johon on liitetty *cour d'appel de Bruxellesin* (Brysselin ylioikeus) ICSID-sopimuksen mukaisesti antama täytäntöönpanomääräys.
- 7 DA teki 9.9.2015 Belgiassa hakemuksen Eurocontrolin hallussa olevien varojen ulosmittauksesta, joka koskee kaikkia määriä, jotka Eurocontrolin on tällä hetkellä tai tulevaisuudessa maksettava Romanialle tai Romatsalle (ilmaliikennepalveluista vastaava romanialainen valtionyhtiö), ja jossa DA vaati, että hänelle on maksettava 85 066 428,42 euron suuruinen summa.
- 8 Romatsa ja Romania ilmoittivat 23 ja 24.9.2015 *tribunal de première instance francophone de Bruxellesille* (Brysselin ranskankielinen alioikeus) vastustavansa ulosmittausmenettelyä. Komissio esiintyi asiassa väliintulijana asetuksen (EY) N:o 659/1999 23 a artiklan mukaisesti tukeakseen Romatsan ja Romanian vaatimuksia.

- 9 Alioikeus kumosi 25.1.2016 antamallaan tuomiolla ulosmittauksen, joka koski Eurocontrolin hallussa olevia Romanian valtion varoja.
- 10 DA, FC ja velkojana olevat yhtiöt valittivat tästä tuomiosta 29.2.2016.

II. Kyseessä olevat säännökset ja määräykset

Unionin oikeus

- 11 SEUT 288 artiklan sanamuoto on seuraava:

”Käyttäessään unionin toimivaltaa toimielimet hyväksyvät asetuksia, direktiivejä ja päätöksiä sekä antavat suosituksia ja lausuntoja.

--

Päätös on kaikilta osiltaan velvoittava. Jos siinä nimetään ne, joille se on osoitettu, se velvoittaa ainoastaan niitä.”

Yleissopimus valtioiden ja toisten valtioiden kansalaisten välisten sijoituksia koskevien riitaisuuksien ratkaisemisesta (tehty Washingtonissa 18.3.1965 Maailmanpankin alaisuudessa ja hyväksytty Belgiassa 17.7.1970 annetulla lailla)

- 12 1 artiklan sanamuoto on seuraava:

”Täten perustetaan sijoituksia koskevien riitaisuuksien ratkaisemiseksi kansainvälinen keskus (jota jäljempänä sanotaan keskukseksi).”

- 13 54 artiklan sanamuoto on seuraava:

”1. Jokainen sopimusvaltio tunnustaa tämän yleissopimuksen mukaisesti annetun välitystuomion itseään sitovaksi ja noudattaa alueellaan sen varallisuus oikeudellisia velvoituksia siten kuin se olisi kysymyksessä olevassa valtiossa toimivan tuomioistuimen antama lainvoimainen päätös. Sopimusvaltio, joka on valtiomuodoltaan liittovaltio, voi täytäntöönpanna päätöksen liittovaltiotuomioistuintensa välityksellä ja määrätä että näiden on käsiteltävä välitystuomiota niin kuin se olisi osavaltion tuomioistuimen lopullinen päätös.

2. Saadakseen välitystuomion tunnustetuksi ja täytäntöönpannuksi jonkin sopimusvaltion alueella tulee osapuolen toimittaa kysymyksessä olevan valtion tarkoitukseen määränneelle toimivaltaiselle tuomioistuimelle tai muulle viranomaiselle pääsihteerin oikeaksi vahvistama jäljennös välitystuomiosta. Jokaisen sopimusvaltion on ilmoitettava pääsihteerille, minkä toimivaltaisen tuomioistuimen tai muun viranomaisen se on tähän tarkoitukseen määrännyt ja pidettävä häntä tietoisena myöhemmin mahdollisesti tehtävistä muutoksista.

3. Väilytuomion täytäntöönpano tapahtuu sen maan voimassa olevien, tuomioiden täytäntöönpanoa koskevien lakien mukaisesti, jonka alueella täytäntöönpanoa on haettu.”

III. Asianosaisten lausumat

- 14 DA, FC ja velkojina olevat yhtiöt vaativat cour d'appelia pääasiallisesti määräämään uudelleen ulosmittauksesta sellaisen summan vakuudeksi, jonka kokonaismääräksi on vastedes vahvistettu 281 718 067,10 euroa.
- 15 DA väittää erityisesti, että 10.3.2015 annetussa komission päätöksessä (EU) 2015/1470 ei kielletä sellaisenaan väilytuomion täytäntöönpanoa Belgiassa.
- 16 DA katsoo, että jotta etuja voidaan pitää valtiontukena, yhtäältä niiden on oltava suoraan tai välillisesti valtion varoista myönnettyjä etuja ja toisaalta niiden on johdettava valtiosta (tuomio 16.5.2002, Ranska v. komissio, C-482/99, EU:C:2002:294, 52 kohta). Kyseisessä tuomiossa todetaan selvästi, että pelkkä valtion varojen siirtäminen ei ole riittävää, jotta etu voidaan luokitella valtiontueksi. Valtiosta johtuminen on itsenäinen arviointiperuste.
- 17 DA viittaa myös tuomioon 27.3.1980, *Denkavit italiana* (61/79, EU:C:1980:100, 31 kohta), jonka mukaan valtiontukijärjestelmä ”koskee jäsenvaltioiden päätöksiä, joiden avulla ne pyrkivät omiin taloudellisiin ja sosiaalisiin tavoitteisiinsa, kun ne yksipuolisilla ja itsenäisillä päätöksillä antavat yritysten ja muiden oikeussubjektien käyttöön varoja tai tarjoavat niille etuja, joilla on tarkoitus edistää haluttujen taloudellisten ja sosiaalisten tavoitteiden toteuttamista” (alleviivaus valittajan).
- 18 Hän muistuttaa myös, että oikeuskäytännössään unionin tuomioistuin on korostanut paitsi julkisten varojen siirtämisen tarpeellisuutta tai valtion yritykseen harjoittamaa kokonaisvalvontaa, myös valtion konkreettista osallisuutta riidanalaisista toimenpiteistä päättämässä: ”Lisäksi on tutkittava, ovatko viranomaiset tavalla tai toisella olleet osallisia siihen, että kyseisistä toimenpiteistä päätettiin” (tuomio 16.5.2002, Ranska v. komissio, C-482/99, EU:C:2002:294, 114 kohta).
- 19 Käsiteltävässä asiassa täytäntöönpano Belgiassa ei johdu Romaniasta.
- 20 Komission päätöksen sanamuodosta käy selvästi ilmi, että väilytuomion täytäntöönpano on valtiontukea vain, jos tällainen menettely johtuu Romaniasta eli jos Romania panee omasta tahdostaan väilytuomion täytäntöön. DA:n mukaan on yksinkertaisesti virheellistä väittää, että komission päätöksen päätösosaa ja sen perusteluita sovelletaan myös sellaiseen täytäntöönpanoon, josta ovat määränneet muut kuin romanialaiset tuomioistuimet. Jos Romania määrätään täytäntöönpanemaan väilytuomio, täytäntöönpanon ei voida katsoa johtuvan siitä eikä se täten riko komission päätöstä.

- 21 Romanian valtio puolestaan vaatii ensisijaisesti, että cour d'appel katsoo, ettei valituksia voida ottaa tutkittaviksi ja että ne ovat perusteettomia, ja toissijaisesti, että se päättää lykätä asian käsittelyä odotettaessa unionin tuomioistuinten ratkaisua kanteisiin, joita komission 30.3.2015 antamasta päätöksestä on nostettu.
- 22 Komissio vaatii, että valitukset todetaan perusteettomiksi.

IV. Cour d'appelin arviointi asiasta

- 23 Cour d'appel hylkää aluksi erilaiset tutkimatta jättämistä koskevat väitteet ja Romanian valtion oikeudellista koskemattomuudesta esittämän väitteen. Romania on nimittäin luopunut oikeudellisesta koskemattomuudesta, koska hyväksyessään välitysmenettelyn ja vaatiessaan kolmantena osapuolena ulosmittauksen kumoamista se hyväksyi, että ulosmittausta käsittelevä (belgialainen) tuomioistuin ja cour d'appel de Bruxelles ratkaisevat asian.
- 24 Cour d'appel toteaa seuraavaksi, että välitystuomio on lopullinen eikä siihen voida enää hakea muutosta. Se on itsessään asianmukainen täytäntöönpanoperuste. Ulosmittausmenettely perustui tuomioon, johon on liitetty täytäntöönpanomääräys, joka kaikkien sopimusvaltioiden, Belgian kuningaskunta mukaan lukien, on tunnustettava ja pantava täytäntöön ICSID-sopimuksen 54 artiklan nojalla.
- 25 Cour d'appel katsoo kuitenkin, että 10.3.2015 annettu komission päätös (EU) 2015/1470 on merkittävä este sille, että Romanian valtio täytäntöönpanee välitystuomion. Se muistuttaa, että ”vallanhaltijan toimi” on velvoitteista vapauttava ulkoinen tapahtuma, jolla voidaan perustella sitä, että tavanomaisen huolellinen ja kohtuullisesti toimiva velallinen jättää maksamatta velalliselleen, jolla on hallussaan täytäntöönpanomääräys.
- 26 Kyseisessä päätöksessä komissio asettaa Romanialle kiellon maksaa summat, jotka sen olisi tämän välitystuomion mukaisesti maksettava, koska se merkitsisi sisämarkkinoille soveltumatonta valtiontukea.
- 27 SEUT 288 artiklan mukaisesti päätökset ovat velvoittavia kaikissa jäsenvaltioissa. Tätä päätöstä ei kuitenkaan ollut vielä annettu silloin, kun välitystuomioistuin antoi tuomion, joka muodostaa täytäntöönpanomääräyksen. Lisäksi on niin, että 30.3.2015 annetusta komission päätöksestä (EU) 2015/1470 on nostettu kumoamiskanteita unionin tuomioistuimissa.
- 28 Tällä hetkellä on olemassa todellinen vaara ristiriidasta ulosmittausta käsittelevän tuomioistuimen ja ulosmittausmenettelyssä muutoksenhakuasteena olevan tuomioistuimen antaman ratkaisun ja Euroopan unionin tasolla tehdyn päätöksen eli komission sen päätöksen välillä, johon on viitattu ”vallanhaltijan toimena” ICSID-välitystuomion täytäntöönpanoa koskevassa riita-asiassa.

- 29 Kysymys siitä, merkitseekö se, että Romania täytäntöönpanee tuomion, tämän tuomion vapaaehtoista täytäntöönpanoa ja valtioneuvon tukea, on vakavasti kiistanalainen.

V. Ennakkoratkaisukysymykset

- 30 Oikeusvarmuuden kunnioittamiseksi ja jotta vältetään vaara epä johdonmukaisista päätöksistä asian käsittelyä on lykättävä odottaessa unionin tuomioistuinten ratkaisuja 30.3.2015 annetusta päätöksestä nostettuihin kumoamiskanteisiin ja odottaessa Euroopan unionin tuomioistuimen vastausta seuraaviin ennakkoratkaisukysymyksiin:

1. Onko valtioneuvon tuosta SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN) 30.3.2015 annettu Euroopan komission päätös (EU) 2015/1470 käsiteltävä siten, että siinä tarkoitetaan maksuja, jotka Romanian on maksettava myös siinä tapauksessa, että maksut peritään siltä 11.12.2013 annetun ICSID-välitystuomion sellaisen täytäntöönpanomenettelyn seurauksena, joka on pantu vireille muun jäsenvaltion kuin Romanian tuomioistuimissa?

2. Asetetaanko unionin oikeudessa itsessään automaattinen edellytys, että jäsenvaltion (muun kuin Romanian) tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi on saatettu kanne, joka koskee tämän jäsenvaltion kansallisten menettelysääntöjen nojalla oikeusvoimaisen ICSID-välitystuomion täytäntöönpanomenettelyä, on sivuutettava tämä välitystuomio vain siitä syystä, että välitystuomion jälkeen annetussa Euroopan komission päätöksessä, joka ei ole lopullinen, katsotaan, että tämän välitystuomion täytäntöönpano on ristiriidassa Euroopan unionissa valtioneuvon sovellettavan järjestelmän kanssa?

3. Sallitaanko unionin oikeudessa, muun muassa vilpittömän yhteistyön periaatteessa tai oikeusvoimaa koskevassa periaatteessa, että jäsenvaltion (muun kuin Romanian) kansallinen tuomioistuin ei noudata ICSID-sopimuksesta johtuvia kansainvälisiä velvollisuuksiaan tilanteessa, jossa Euroopan komissio on antanut välitystuomion jälkeen päätöksen, jossa välitystuomion täytäntöönpanon katsotaan olevan ristiriidassa Euroopan unionissa valtioneuvon sovellettavan järjestelmän kanssa, vaikka Euroopan komissio osallistui välitysmenettelyyn (välitystuomiosta nostettu kumoamiskanne mukaan lukien) ja perusteli väitteitään Euroopan unionissa valtioneuvon sovellettavalla järjestelmällä?